

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยในเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพรงพาง จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้ทำการศึกษามาแล้วใน 4 บท ข้างต้นนั้น ในบทนี้จะเป็นบทสุดท้ายซึ่งจะประกอบด้วย 5.1 การสรุปจากผลการวิจัยที่ได้ทั้งหมด 5.2 การอภิปรายถึงผลจากการวิจัยและข้อค้นพบที่ได้ และ 5.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำงานวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพรงพาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) เพื่อศึกษาผลที่ชุมชนได้รับในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก กับกลุ่มที่เป็นตัวแทนแต่ละบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวของชุมชน จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ในประเด็นเรื่อง กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมและผลที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวของชุมชน ในส่วนของข้อเสนอแนะได้ทำการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่1 ใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างเป็นชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวจำนวน 10 คน ผู้นำชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว และเจ้าหน้าที่จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนที่2 เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพรงพางในการบริการด้านต่างๆ จำนวน 30 คน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้สรุปได้ดังนี้

5.1.1 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

1) กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพรงพางมีกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยการริเริ่มและการขยายตัวของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาการ

จังหวัด มีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อชี้แจงและรวบรวมความคิดเห็น การเข้าร่วมของชาวบ้าน เกิดโดยการ ชักชวนจากผู้นำชุมชน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกบ้านที่จะเข้าร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวในระยะแรกชาวบ้านที่เข้าร่วมในระยะแรกได้มีโอกาสไปดูงานในชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน และมีการประชุมให้ความรู้จากวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่สนับสนุนการดูงานและให้ความรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวและกฎต่างๆที่เกิดขึ้นโดยผู้นำชุมชน การตัดสินใจต่างๆอยู่ที่ผู้นำชุมชน นอกจากนี้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนก็ไม่มีกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในแต่ละบ้าน

2) กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรและการลงทุน

ชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมีกระบวนการเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากร โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น บ้านทรงไทย วิถีชีวิต เรือ สภาพ ธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมถึงมีการพัฒนาสภาพบุคคลลงในโอกาสที่สำคัญ ในการพัฒนาเรื่องของการจัดการท่องเที่ยว ชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงกันเองตามความสามารถและฐานะทางการเงิน ในส่วนของการลงทุน ชาวบ้านใช้เงินส่วนตัวในการปรับปรุงและจัดซื้อของ ที่จำเป็น โดยการแนะนำจากผู้นำชุมชน การบริหารจัดการทางการเงิน จะทำโดยผู้นำ ชุมชนโดยเป็นผู้จัดเก็บและจัดสรรรายได้ให้กับชาวบ้าน

3) กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

ชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมีกระบวนการเรียนรู้ในการส่งเสริมการตลาด โดยใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น บ้านทรงไทย หิ้งห้อย หรือวิถีชีวิตท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยการนำของผู้นำ ชุมชนเป็นผู้จัดทำประสานงานให้สื่อต่างๆเข้ามาถ่ายทำและเผยแพร่ และการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และหน่วยงานทางจังหวัด ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในการจัดการในการส่งเสริมการตลาด ส่วนของการนำเที่ยวนั้นภายในชุมชนจะเป็นคนขับเรือซึ่งจะทำหน้าที่พานักท่องเที่ยวและเป็นไกด์ท้องถิ่น ซึ่งไม่ได้มีการฝึกอบรมแต่เป็นเพียงการบอกเล่าในเรื่องต่างๆตามเส้นทาง แต่การท่องเที่ยวรอบนอกชุมชนจะมีไกด์ประจำ 3 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนและพรรคพวก โดยได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่มาบ้าง

4) กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

ชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมีกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจะมีการพัฒนามาก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวโดยการช่วยเหลือจาก

หน่วยงานภาครัฐ แต่การพัฒนายังไม่ครอบคลุมทั่วทุกพื้นที่ บางส่วนประชาชนของรัฐยังเข้าไปไม่ถึง ด้านการบริการที่ให้กับนักท่องเที่ยว เหมือนเป็นญาติกัน และโดยการแนะนำจากผู้นำชุมชนว่าจะ ต้องเตรียมและรับบริการนักท่องเที่ยวอย่างไร

จากกระบวนการเรียนรู้ใน 4 ประเด็นดังกล่าว เมื่อวิเคราะห์รูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นพบว่า มีรูปแบบดังนี้คือ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการส่งสอน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายนอกชุมชน การลงมือกระทำจริง การเรียนรู้จากวิถีชีวิต และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งที่เป็น ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน ซึ่งปัจจัยภายในชุมชนได้แก่ ผู้นำชุมชน และทรัพยากรในท้องถิ่น ส่วนปัจจัยภายนอกชุมชนได้แก่ การได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐ การได้รับการส่งเสริมจาก หน่วยงานภาครัฐ โครงการจากทางจังหวัด และนโยบายของรัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว

5.1.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในการท่องเที่ยวของชุมชนพบว่า

- 1) ขั้นตอนการริเริ่มโครงการการมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา ของชาวบ้านยังไม่ชัดเจน การสรุปเลือกปัญหาที่จะต้องแก้ไขและการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาต่างๆชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม จะเป็นในลักษณะของการเข้าร่วมการประชุมที่ทางผู้นำชุมชนจัดขึ้น เป็นการเข้าร่วมฟังการชี้แจง และแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนน้อย การตัดสินใจยังขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน
- 2) ขั้นตอนการวางแผน การตัดสินใจในเรื่องต่างๆชาวบ้านยังมีส่วนร่วมไม่ชัดเจน หลักจะอยู่ที่ผู้นำชุมชน การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การกำหนดกฎระเบียบ การกำหนดแผนปฏิบัติงานและการคัดเลือกผู้นำชุมชน ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม
- 3) ขั้นตอนการดำเนินการชาวบ้านมีส่วนร่วมชัดเจนในการต้อนรับและให้บริการ นักท่องเที่ยว การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและการนำเที่ยว แต่ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวการประสานงาน ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมบ้างแต่ไม่ชัดเจน เช่นมีการชักชวนญาติพี่น้องเพื่อนให้มาเที่ยว และ ชาวบ้านที่เป็นคนเรือช่วยประสานงานในการท่องเที่ยว ส่วนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม เป็นการจัดการโดยผู้นำชุมชน
- 4) ขั้นตอนสุดท้าย คือขั้นประเมินผลโครงการ ในการจัดการประชุมติดตามผลและศึกษาผลที่เกิดขึ้น และการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลที่เกิดขึ้น ชาวบ้านมีส่วนร่วมไม่ชัด

เจน เป็นการรับทราบจากผู้นำชุมชนในการประชุมเท่านั้น และในเรื่องของการรับทราบรายรับรายจ่ายและผลการดำเนินงานของแต่ละชุมชน ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วม ข้อมูลจะอยู่ที่ผู้นำชุมชน

ซึ่งพบว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้านได้แก่ ชาวบ้านขาดความสนใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม บทบาทของผู้นำชุมชน ระดับอายุและระดับการศึกษาของชาวบ้านที่เข้าร่วม ขาดการส่งเสริมในการค้นหาศักยภาพของตน และขาดการส่งเสริมในด้านการเรียนรู้ อย่างพอเพียง

5.1.3 ผลที่ชุมชนได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพง

จากการวิจัยพบว่าผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชน จากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพงเป็นดังนี้

1) ด้านเศรษฐกิจ ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยว 100 บาทต่อรายหัวนักท่องเที่ยวที่มาพัก มีอาชีพเสริม มีการจ้างงานแต่เกิดขึ้นในเฉพาะศูนย์การท่องเที่ยว แต่พบว่า แรงงานในท้องถิ่นน้อยลง เนื่องจากนิยมไปทำงานโรงงาน วิธีการผลิตเปลี่ยนแปลงไปมีการใช้เครื่องทุ่นแรงเพิ่มขึ้น ชาวบ้านยังไม่ค่อยพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ มีความคาดหวังต่อรายได้ 120-200 บาท/รายหัวนักท่องเที่ยว ค่าครองชีพเพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากความเจริญ ภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

2) ด้านสังคม คุณภาพชีวิตดีขึ้น มาจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค ความร่วมมือการรวมกลุ่มทางอาชีพลดลง ความปลอดภัยที่ดีมีป้อมตำรวจ แต่ยังไม่เคยมีปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว ชาวบ้านมีความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม รูปแบบการดำรงชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงแต่จะเพิ่มในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยมากขึ้น

3) ด้านสิ่งแวดล้อม มีการพัฒนาความสะอาดของคุณคลอง การรณรงค์ในเรื่องความสะอาดของขยะแต่ยังพบว่าปัญหาขยะยังมีมากอยู่ การอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชนชาวบ้านที่เข้าร่วมจะร่วมอนุรักษ์ แต่ชาวบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมก็จะเพิกเฉย สภาพของคุณคลองมีความเสื่อมโทรมจากการพังทลายของตลิ่ง เกิดมลพิษในเรื่องเสียงดังรบกวนชาวบ้าน ความสุขุมของหิ้งห้อยลดลงตามธรรมชาติและ ความเจริญที่เข้ามาแทรก

4) ด้านวัฒนธรรม ชาวบ้านที่เข้าร่วมเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของตนเองมากขึ้น และให้ความดูแลอนุรักษ์บ้านทรงไทย ซึ่งเป็นจุดขายที่สำคัญในการท่องเที่ยวของหมู่บ้านตนเองมากขึ้น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง แต่สิ่งที่มีเพิ่มขึ้นมาคือสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยมีเพิ่มขึ้น

5.1.4 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

จากการรวบรวมความคิดเห็นจากส่วนต่างๆที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาจากการสรุปพบว่าสิ่งที่ควรมีการพัฒนาคือ

- 1) เรื่องสาธารณูปโภคที่อำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้าน เช่นการสร้างถนนหรือการสร้างทางเดินริมน้ำที่ยังมีการสร้างค้างไว้อยู่ให้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว
- 2) การพัฒนาในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ให้มีการพัฒนาในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านและให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการบริหารจัดการในทุกๆส่วน และมีการกระจายรายได้ให้ชาวบ้านอย่างเหมาะสมและยุติธรรม
- 3) การบริการในด้านต่างๆให้กับนักท่องเที่ยวควรมีการพัฒนาในเรื่องของความสะอาด มลพิษทางเสียง การจัดทำป้ายสัญลักษณ์บอกเส้นทาง การจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม การให้บริการที่พิกกับนักท่องเที่ยวต้องเป็นไปตรงตามวัตถุประสงค์และข้อมูลในการโฆษณา
- 4) การพัฒนาในการด้านความรู้ทางภาษาในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- 5) การให้มีการท่องเที่ยวอยู่ต่อไปจะต้องพัฒนาในเรื่องความสนใจ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของเด็กรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

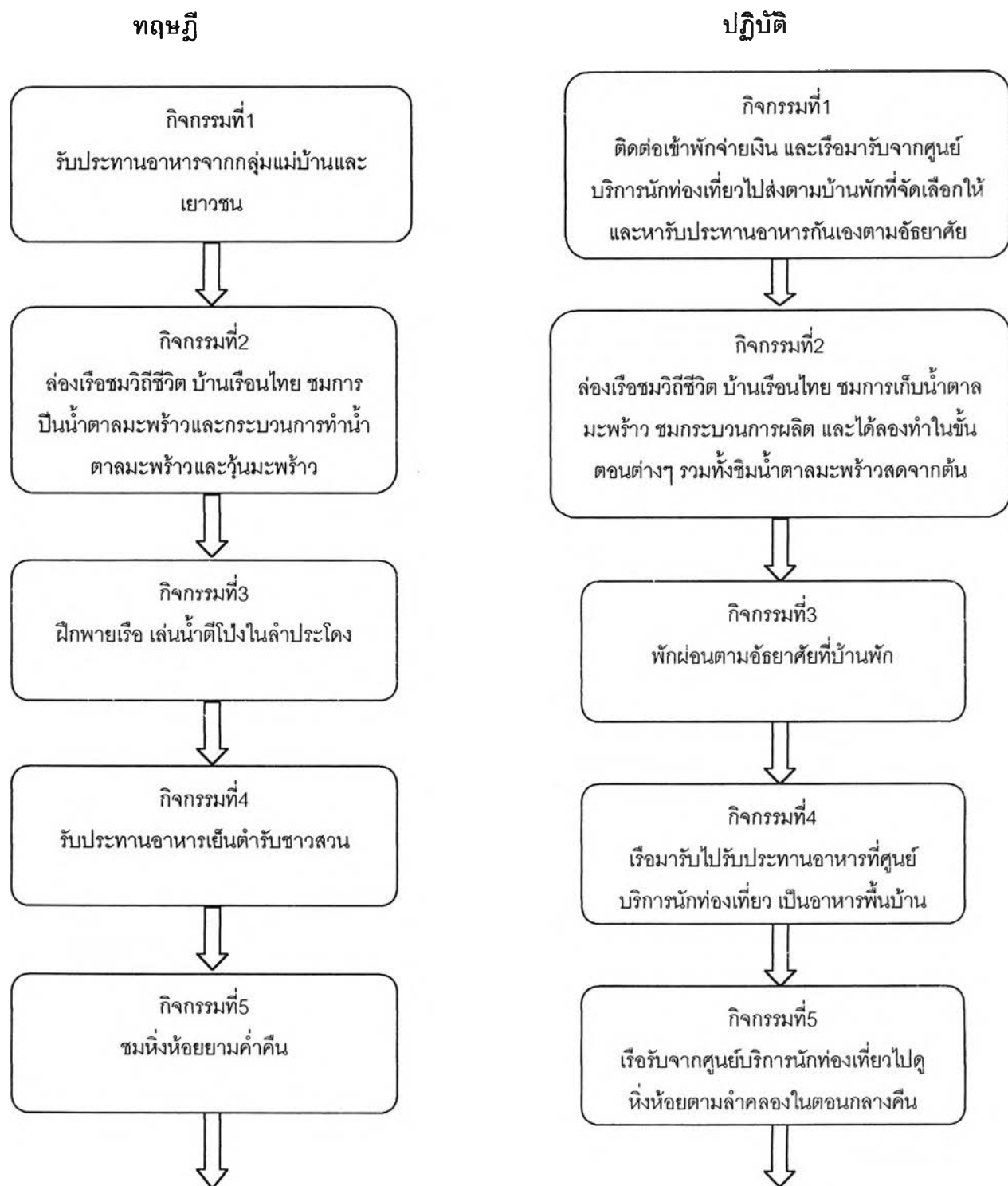
ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายถึงผลการวิจัยที่เกิดขึ้นในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง การมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง และผลที่ชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางได้รับจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบกับการงานวิจัยที่ได้มีผู้ที่ทำการวิจัยมาบ้างแล้ว และแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนซึ่งได้ข้อค้นพบจากงานวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

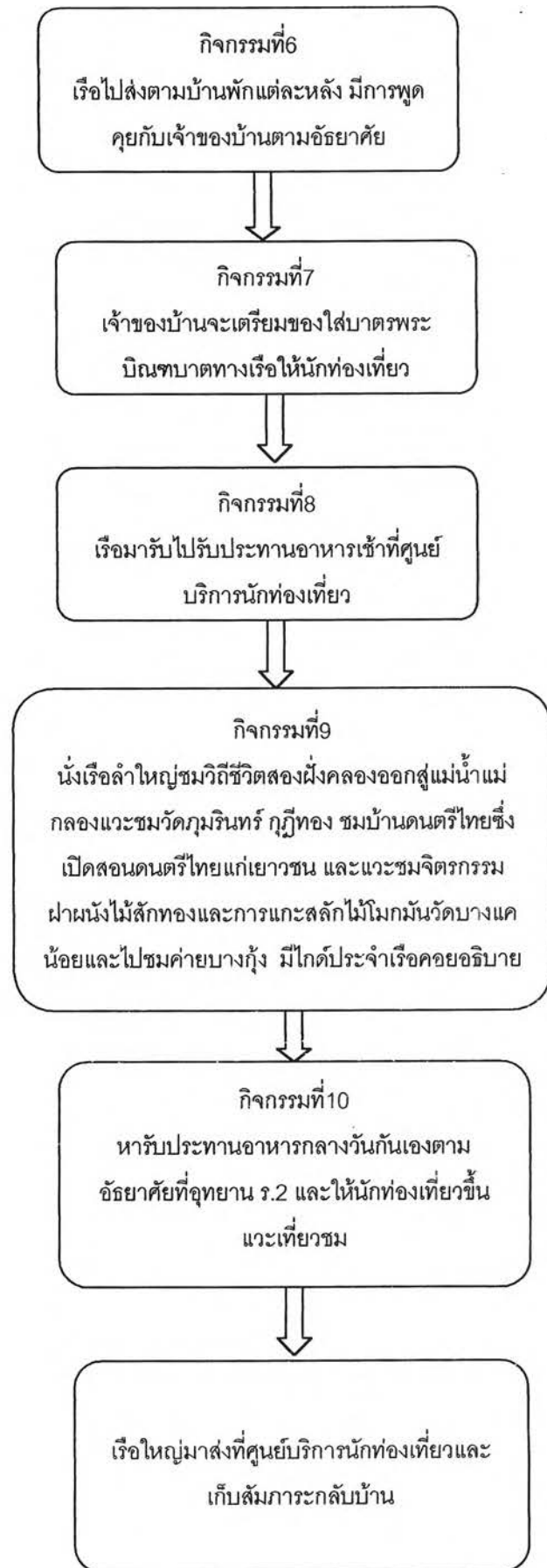
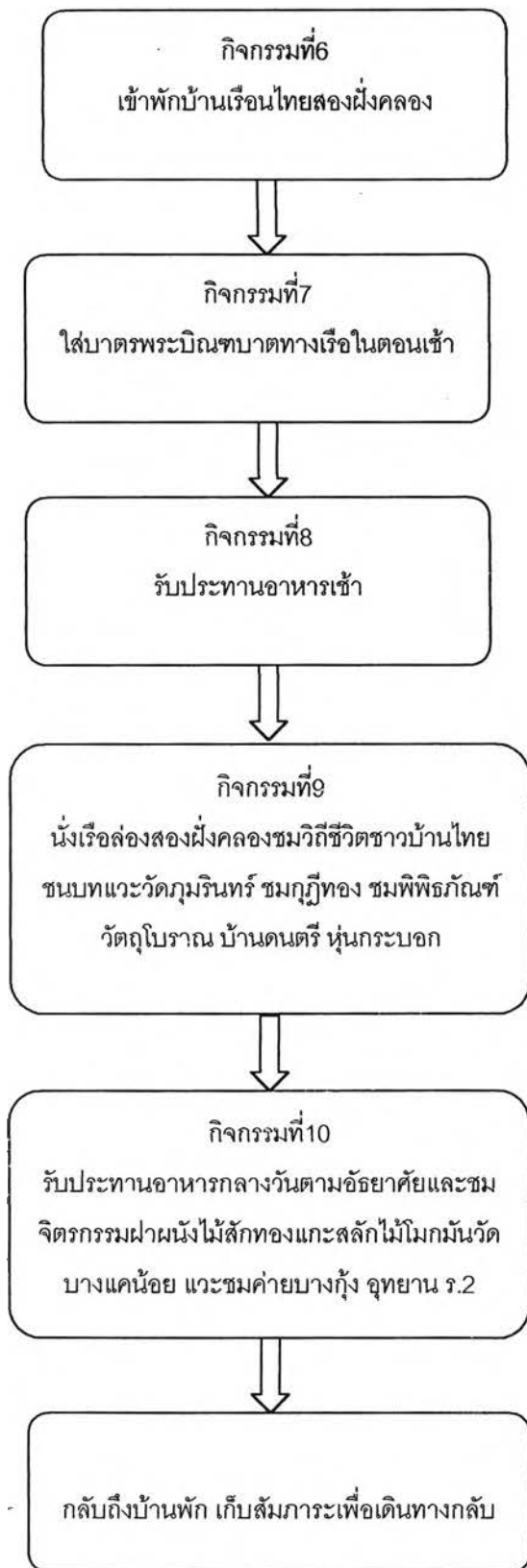
5.2.1 การจัดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ

จากการที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสในการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมโดยร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในระหว่างวันที่ 6 - 7

กันยายน 2546 ซึ่งจากการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนั้นพบว่า ลักษณะกิจกรรมที่ผู้วิจัยในสถานภาพ นักท่องเที่ยวที่ได้รับบริการ เมื่อทำการเปรียบเทียบจะเป็นดังต่อไปนี้

เปรียบเทียบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับจากทางทฤษฎีและจากการปฏิบัติจริงของ
หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

จากการศึกษาข้างต้นพบว่ารูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงมีกิจกรรมที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังนี้

- กิจกรรมล่องเรือ ชมวิถีชีวิตตามริมสองฝั่งคลอง ความเป็นอยู่ สภาพบ้านเรือนของคนในพื้นที่ การแวะชมการเก็บน้ำตาลมะพร้าวจากต้น กระบวนการในการผลิตและแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวเป็นน้ำตาลปึก สภาพธรรมชาติของบริเวณสองฝั่งคลองซึ่งยังมีลักษณะของความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมอยู่มาก ซึ่งถือเป็นแหล่งธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สำคัญ เป็นส่วนประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านของ แหล่งธรรมชาติซึ่งหมายถึงทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในแหล่งธรรมชาติ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาตินี้ไม่จำกัด หากมีการท่องเที่ยวขึ้นในพื้นที่ใดก็สามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ยังมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกล่าวถึงเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นว่า นอกจากจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ต้องรักษาไว้ไม่ให้ถูกทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไปอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว หากมีการเปลี่ยนแปลงต้องเป็นไปตามธรรมชาติ ดังเช่นรูปแบบที่อยู่อาศัยของคนในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงนี้ ยังเป็นลักษณะของบ้านทรงไทยสมัยโบราณ ซึ่งบางบ้านมีอายุมากกว่าร้อยปี นับว่าในหมู่บ้านนี้ยังมีความเป็นเอกลักษณ์ในทางวัฒนธรรมในเรื่องของที่อยู่อาศัยที่โดดเด่นและอนุรักษ์บ้านทรงไทยดั้งเดิมไว้ได้ซึ่งเป็นจุดสนใจหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- กิจกรรมการล่องเรือชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่แสดงถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการศึกษาแหล่งธรรมชาติที่เป็นระบบนิเวศโดยแท้ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะได้ชมสภาพที่อยู่ของหิ่งห้อยดั้งเดิมคือต้นลำพู ในปัจจุบันจะหาดูได้ยากและต้นลำพูจะมีอยู่ในสภาพพื้นที่ที่เฉพาะและมีความเหมาะสมเท่านั้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้จากไกด์ชาวบ้านในเรื่องของการกระพริบแสงของหิ่งห้อยซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เราสามารถมองเห็นมันและเกิดความสวยงาม

- กิจกรรมการตัดบาตรพระบิณฑบาตทางน้ำและกิจกรรมการล่องเรือชมสถานที่สำคัญและโบราณสถานต่างๆที่น่าสนใจ เช่น นั่งเรือลำใหญ่ชมวิถีชีวิตสองฝั่งคลองออกสู่ม่าน้ำแม่กลองแวะชมวัดภุมรินทร์ กุฏิทอง ชมบ้านดนตรีไทยซึ่งเปิดสอนดนตรีไทยแก่เยาวชน และแวะชมจิตรกรรมฝาผนังไม้สักทองและการแกะสลักไม้โมกมันวัดบางแค่น้อยและไปชมค่ายบางกุ้ง และอุทยานรัชกาลที่ 2 ซึ่งถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสภาพธรรมชาติของผู้คนในท้องถิ่นโดยทั่วไป โดยที่นักท่องเที่ยวก็จะได้ความรู้และ

ความเป็นมาของสถานที่สำคัญต่างๆจากไกด์ประจำเรือที่คอยอธิบาย และสถานที่สำคัญของจังหวัดเช่นอุทยาน ร.2 นักท่องเที่ยวก็จะได้ชื่นเที่ยวชมได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินใจด้วย

เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ระบุไว้ กับลักษณะการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพางที่พบเป็นดังนี้

ตารางที่37 แสดงข้อค้นพบจากหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

หลักเกณฑ์	มี	ลักษณะที่พบ
1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์	✓	มีระบบนิเวศที่เป็นสภาพธรรมชาติดั้งเดิม และมีหิ้งห้อยอาศัยอยู่มาก
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ มีการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีมุมนิทรรศการ ห้องสุขา จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม เจ้าของที่ดี มีความปลอดภัยในการเดินทาง	✓	มีการจัดแผนภาพ ให้ความรู้บ้าง มีสุขา มีการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม มีลักษณะของสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทาง เช่น เสื้อชูชีพ หมวก
3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวางรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรขึ้นไป	✓	มีเส้นทางในการพานักท่องเที่ยวชมธรรมชาติและบรรยากาศริมคลองทางเรือ เป็นแบบวงกลมระยะทางเกิน 1 กิโลเมตร
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว		
5. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว	✓	มีการจัดทำเป็นลักษณะของโบชัวร์เพื่อเป็นคู่มือแก่นักท่องเที่ยวตามโปรแกรมต่างๆ
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน		
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น	✓	มีไกด์ซึ่งเป็นคนขับเรือ และไกด์ประจำเรือใหญ่ 3 คน เมื่อมีการล่องเรือแม่น้ำแม่กลอง

ตารางที่37(ต่อ) แสดงข้อค้นพบจากหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

หลักเกณฑ์	มี	ลักษณะที่พบ
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่และบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐบาล องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาลและอบต.)	✓	ในอดีตเคยมีความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ในปัจจุบัน แยกออกเป็นชมรม ไม่ขึ้นกับอบต.
9. มีนโยบายต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่างๆ	✓	มีการจัดการขยะในลักษณะพื้นบ้าน คือใช้การเผาหรือฝังกลบในร่องสวนหลังบ้าน
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล		
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรม ระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม (Ecolodge)	✓	มีการจัดที่พักแรมซึ่งเป็นบ้านพักของชาวบ้านเอง ซึ่งเป็นธรรมชาติวิถีชีวิตบ้านริมคลองของชาวสวน โดยทั่วไปและยังอนุรักษ์รูปแบบบ้านทรงไทย

จากตารางดังกล่าวพบว่าตามหลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนั้น หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางยังขาดหลักเกณฑ์ในเรื่อง การจัดทำป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว เช่นความรู้ในเรื่องของต้นลำพู ตามเส้นทางที่นักท่องเที่ยวผ่าน การจัดทำป้ายแสดงความรู้ในเรื่องของวิถีชีวิตของหึ่งห้อยหรือ จุดที่ให้นักท่องเที่ยวชมการทำน้ำตาลมะพร้าว เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ทางชุมชนสามารถจัดทำเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวและแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนเองได้ ส่วนในเรื่องของการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้นชุมชนยังขาดในเรื่องนี้ ซึ่งในประเด็นดังกล่าวจะช่วยในเรื่องของการลดผลกระทบและความเสื่อมโทรมที่จะเกิดกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนได้ และชุมชนยังขาดในเรื่องของการส่งเสริมแผนพัฒนาบุคคลและบริการสู่มาตรฐานสากล ในประเด็นนี้ชุมชนสามารถส่งเสริมได้โดยให้กระบวนการเรียนรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องของการบริการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมเพื่อยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นที่ยอมรับจากสากล

เมื่อพิจารณาลักษณะของที่พักรวมตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนด เป็นข้อกำหนดลักษณะที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecolodge) ซึ่งเป็นข้อสรุปจากการประชุมนานาชาติ เรื่องการจัดการที่พักเพื่อรักษาระบบนิเวศครั้งที่ 2 ที่ประเทศออสเตรเลีย เดือนตุลาคม 2538 เปรียบเทียบกับลักษณะที่พักของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นดังนี้

ตารางที่ 38 ลักษณะที่พักของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางตามเกณฑ์ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

หลักเกณฑ์	มี	ลักษณะที่พบ
1. เป็นที่พักที่มีขนาดเล็กและองค์ประกอบขนาดเล็ก สะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น	✓	เป็นลักษณะของบ้านทรงไทย สะอาดร่มรื่น และปลอดภัยเพราะอยู่ร่วมกับชาวบ้าน
2. การออกแบบก่อสร้างควรใช้วัสดุดิบในท้องถิ่นประกอบก่อนและมีรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น	✓	ตัวบ้านเป็นทรงไทยดั้งเดิม เป็นไม้เก่าแก่และเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น
3. ควรนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้เน้นการประหยัดพลังงาน		
4. มีการบริหารจัดการโดยครอบครัวหรือชุมชนท้องถิ่น (Community Bussiness)	✓	การบริหารจัดการโดยผู้นำชุมชน โดยที่เจ้าของบ้านที่เข้าร่วมจะเป็นสมาชิกของชมรมการท่องเที่ยว
5. มีการบริหารจัดการเพื่อรักษาลิ่งแวดล้อม ต้องเน้นการจัดการขยะ การจัดการของเสีย เน้นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ (Reuse Renew Recycle)		

จากการเปรียบเทียบลักษณะของที่พักรวมตามที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนด เป็นข้อกำหนดลักษณะที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecolodge) กับลักษณะที่พักรวมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง พบว่าลักษณะโดยทั่วไปของที่พักรวมหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมีลักษณะตามเกณฑ์ดังกล่าว แต่ยังคงขาดความสมบูรณ์ในเรื่องดังต่อไปนี้

ในเรื่องของการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ เน้นการประหยัดพลังงาน ที่พักซึ่งเป็นบ้านของชาวบ้านยังไม่มี การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและช่วยประหยัดพลังงานมาใช้ เนื่องจากชาวบ้านยังไม่มีความรู้และยังขาดการสนับสนุนทั้งในเรื่องเงินทุนในการติดตั้งและความรู้ในเรื่องของการประหยัดพลังงาน และจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าชาวบ้านยังคงพอใจในรูปแบบและวิถีชีวิตดั้งเดิม ถึงแม้จะมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้บ้าง เช่น เครื่องทุนแรงต่างๆ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ทันสมัย แต่เครื่องใช้เหล่านี้ก็ไม่ได้ช่วยให้เกิดการประหยัดพลังงานมากเท่าไรนัก และในเรื่องของการบริหารจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม ต้องเน้นการจัดการขยะ การจัดการของเสีย เน้นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่ (Reuse Renew Recycle) ในลักษณะที่พักของหมู่บ้านปลายโพงพางยังไม่มีเทคโนโลยีและความรู้ถึงขั้นที่จะประยุกต์การบริหารจัดการเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากชาวบ้านยังขาดความรู้และความเข้าใจ และยังมีนิยมใช้วิธีการดั้งเดิม เช่น การเผาขยะ หรือฝังกลบในสวนเช่นเดิม ซึ่งผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของการให้ความรู้แก่ชาวบ้านอย่างถูกต้องและเหมาะสมรวมทั้งมีการลงมือปฏิบัติที่เห็นผลได้

นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นจะต้องอาศัยองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม แต่ในความเป็นจริงจากที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมจริงในการท่องเที่ยวพบว่า การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นดังนี้

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม ทฤษฎี	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทางปฏิบัติ
<p>1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่นั้นๆ ดังนั้นองค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ</p>	<p>องค์ประกอบด้านพื้นที่ในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศค่อนข้างจะมีความสมบูรณ์ ทั้งในด้านสภาพธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ถ้าพูดถึงเอกลักษณ์ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางที่เด่นชัดก็คงเป็นรูปแบบของที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นบ้านทรงไทยดั้งเดิมซึ่งมีการคงรูปแบบไว้ดั้งเดิม หลายๆหลังมีอายุร่วมร้อยปีและมีความสอดคล้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ รวมไปถึงระบบนิเวศที่อยู่อาศัยของหิ้งห้อยซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์และหาได้ยากโดยทั่วไป อีกทั้งแหล่งวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและน่าสนใจ เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว และสถานที่ต่างๆตามวัดวาอาราม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น ค่ายบางกุ้ง หรืออุทยาน ร.2 เป็นต้น</p>
<p>2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและการกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>รูปแบบการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก เป็นกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมมากกว่าการทำลาย และสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้รับจะเป็นในรูปแบบของความประทับใจและชื่นชมธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นมากกว่า แต่สิ่งที่ขาดคือการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตในเรื่องของการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสมต่อที่พักและสภาพท้องถิ่นซึ่งนำมาสู่ปัญหาสังคมคือชาวบ้านบางส่วนเกิดความรำคาญเนื่องจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนชาวบ้านโดยทั่วไป และความรับผิดชอบต่อสถานะของเจ้าของบ้านในเรื่องของความสะอาดในเรื่องขยะยังเป็น</p>

ตารางที่39(ต่อ) การเปรียบเทียบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม ทฤษฎี	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทางปฏิบัติ
	<p>ปัญหาของชุมชนและเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากให้มีการแก้ไข เนื่องจากยังมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งที่ยังคงทิ้งขยะลงตามแม่น้ำลำคลองและยังไม่มีรูปแบบของการป้องกันละการกำจัดมลพิษอย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ชาวบ้านยังนิยมใช้วิธีการกำจัดขยะแบบดั้งเดิมคือการเผา ซึ่งกระบวนการเรียนรู้จะมีบทบาทสำคัญในการทำให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักและมีจิตสำนึกที่ดีในฐานะเจ้าบ้านที่จะรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและชุมชนเพื่อเป็นหน้าเป็นตาในการท่องเที่ยว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ชาวบ้านได้เรียนรู้จากการชี้ชวนจากนักท่องเที่ยวถึงความสวยงามและคุณค่าของบ้านทรงไทย ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าของทรัพยากรท้องถิ่น</p>
<p>3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>องค์ประกอบในด้านกิจกรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางที่ถือเป็น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ การล่องเรือชมสภาพวิถีชีวิต สภาพบ้านเรือน สภาพธรรมชาติริมคลอง การทำน้ำตาลมะพร้าว การล่องเรือชมหิ้งห้อยยามค่ำคืน การตักบาตรพระทางเรือ การล่องเรือชมสถานที่สำคัญต่างๆ ตามแม่น้ำแม่กลอง เช่น ชมวัดภุมรินทร์ กุฎีทอง ชมบ้านดนตรีไทยซึ่งเปิดสอนดนตรีไทยแก่เยาวชน และแวะชมจิตกรรมฝาผนังไม้สักทองและการแกะสลักไม้โมกมันวัดบางแค่น้อยและไปชมค่ายบางกุ้ง และอุทยาน ร.2 แต่ใน ส่วนของกิจกรรมการพักอาศัยนั้นนักท่องเที่ยวไม่ได้รับการเรียนรู้ในเรื่องของการดำรงชีวิตตามแบบวิถีชาวบ้านเท่าที่ควรจะเป็น ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ โดยการให้ การศึกษาในเรื่องสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของ</p>

ตารางที่ 39(ต่อ) การเปรียบเทียบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม ทฤษฎี	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทางปฏิบัติ
	<p>แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ชาวบ้านยังขาดการส่งเสริมการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าว และการขาดการส่งเสริมให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม แต่จิตสำนึกต่อการท่องเที่ยวที่ชาวบ้านมีนั้นจะมาจากผลตอบรับและความชื่นชมของนักท่องเที่ยวที่มีให้กับชาวบ้านและสภาพธรรมชาติและวัฒนธรรม ทำให้ชาวบ้านเกิดความภูมิใจและเห็นคุณค่าทรัพยากรทางธรรมชาตินี้มากขึ้น ในทางกลับกันชาวบ้านอีกส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมการท่องเที่ยวก็จะได้ไม่ได้รับความรู้สึกอย่างนี้ไป จึงขาดจิตสำนึกต่อการท่องเที่ยวและทรัพยากรท้องถิ่น ปัญหาของขยะต่างๆ และความไม่พอใจของชาวบ้านบางส่วนจึงยังมีอยู่ ในส่วนของนักท่องเที่ยวที่กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับจะเป็นประสบการณ์ การเรียนรู้ และตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมได้ส่วนหนึ่ง แต่จะไม่ได้ได้รับความรู้ที่เป็นเนื้อหาจากกิจกรรมดังกล่าวเลย</p>
<p>4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น ในการคิด วางแผน ปฏิบัติตาม ได้รับประโยชน์ ติดตาม ตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่นทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ</p>	<p>การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในการนำบ้านเข้าร่วมให้นักท่องเที่ยวพักจำนวน 22 หลัง นำเรือเข้าร่วมในการรับ - ส่ง นักท่องเที่ยว เป็นสมาชิกในการเข้าร่วมประชุมในการมีส่วนร่วมในส่วนอื่นๆนั้น เช่นการเป็นไกด์นำเที่ยวของท้องถิ่นก็จะเป็นคนขับเรือ และไกด์ประจำเส้นทาง การท่องเที่ยวรอบแม่น้ำแม่กลอง จำนวน 3 คน แต่การมีส่วนร่วมในส่วนอื่นๆของการท่องเที่ยวของชาวบ้านไม่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการคิด การวางแผน ติดตามและตรวจสอบก็ตาม ชาวบ้านจะเป็นเพียงผู้ที่ปฏิบัติตามแนวทางที่ผู้นำชุมชนแนะนำให้เท่านั้น ในเรื่องของการกระจายรายได้ชาวบ้านจะได้รับในรูปแบบของค่าตอบแทน เช่น แต่ละ</p>

ตารางที่39(ต่อ) การเปรียบเทียบรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตาม ทฤษฎี	การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทางปฏิบัติ
พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ	บ้านก็จะได้รับจากการที่นักท่องเที่ยวเข้าพักในอัตราที่ทางผู้นำชุมชนกำหนดไว้ คือ 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คนต่อ1 คืน และได้รับจากค่าเรื่อนักท่องเที่ยวหัวละ 20 บาท และรับส่งดูหิ้งห้อยเที่ยวละ 300 บาท ให้เกดอีก 200 บาท ในส่วนของการให้ผลตอบแทนกลับคืนสู่ส่วนรวมนั้น ทางผู้นำชุมชนได้มีการให้นักเรียนเข้ามาศึกษาดูงาน และเลี้ยงอาหารรวมทั้งให้เงินทุนการศึกษากับโรงเรียนในบางส่วน แต่ยังคงขาดการให้ผลตอบแทนในการบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

จากตารางดังกล่าวจะพบว่าองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้านซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านการจัดการ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม โดยลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพง ในด้านของพื้นที่นั้นค่อนข้างมีความเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ว่าจะเป็นในด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ในด้านการจัดการของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงยังขาดการจัดการที่เป็นระบบ การจัดการที่มุ่งในเชิงการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมในเชิงรุกของชุมชน และการกำหนดขอบเขตการรองรับนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ถือได้ว่ากิจกรรมที่ทางชุมชนจัดให้กับนักท่องเที่ยวมีความเหมาะสม แต่ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ยังขาดการส่งเสริมให้กับชุมชนอย่างเหมาะสม องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างจริงจังในทุกขั้นตอนของการท่องเที่ยว

5.2.2 รูปแบบของที่พักรูปแบบ Home stay

ในเรื่องของการพักอาศัยร่วมกับชาวบ้านนั้น รูปแบบของ Home stay ที่แท้จริงนั้นจะต้องให้นักท่องเที่ยวใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้าน ทั้งการทำอาหาร และการพักผ่อน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแท้จริง ตั้งแต่การเรียนรู้ในเรื่องของการทำอาหาร โดยช่วยเจ้าของบ้านทำอาหาร ร่วมรับประทานอาหารกับเจ้าของบ้าน เรียนรู้

วัฒนธรรมประเพณีต่างๆของชุมชน แม้กระทั่งการหลับนอน นักท่องเที่ยวจะต้องคลุกคลีพูดคุยกับชาวบ้านอย่างใกล้ชิด เมื่อเจ้าของบ้านออกไปทำสวนนักท่องเที่ยวก็จะต้องได้มีส่วนช่วยและลงมือทำด้วยจริง แต่ในการพักค้างในรูปแบบของ Home stay ที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพานี้พบว่านักท่องเที่ยวยังไม่ได้เรียนรู้วิถีชาวบ้านอย่างแท้จริง เนื่องจากชาวบ้านจะอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน เช่น การรับประทานอาหารนักท่องเที่ยวก็ต้องรับประทานอาหารที่ทางศูนย์บริการนักท่องเที่ยวจัดไว้ให้ แต่ไม่ได้รับประทานร่วมกับเจ้าของบ้านที่ไปพัก ไม่ได้มีการพูดคุยและเรียนรู้วิธีการทำอาหาร แม้กระทั่งการกางมุ้ง เจ้าของบ้านก็จะมีการจัดเตรียมไว้ให้อย่างเรียบร้อย ซึ่งนักท่องเที่ยวก็ไม่ได้เรียนรู้วิธีการกางมุ้ง การพูดคุยกับชาวบ้านก็เป็นเพียงเล็กน้อยเนื่องจากโปรแกรมการท่องเที่ยวที่จัดไว้ และช่วงระยะเวลาที่สั้น ทำให้นักท่องเที่ยวขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้วิถีการพักอาศัยแบบ Home stay ไป แต่ผู้วิจัยก็พบว่ามียกนักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนเข้ามาพักกับชาวบ้านเป็นระยะเวลานาน และใช้ชีวิตอยู่กับชาวบ้านจริงๆ กินข้าวที่เจ้าของบ้านจัดเตรียมให้ ซึ่งก็ถือว่าได้อยู่แบบ Home stay จริงๆ ดังนั้นในส่วนนี้น่าจะมีการพัฒนารูปแบบของ Home stay ให้มีความเหมาะสมมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวที่มาให้เขาได้รับความรู้ ความประทับใจและประสบการณ์ไปให้มากที่สุด

5.2.3 กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม

งานวิจัยในเรื่องกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพานี้ ได้พบว่ามีผู้ที่ได้เคยทำการวิจัยเกี่ยวกับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพานี้บ้าง ซึ่งเป็นประเด็นการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วม โดยมีศรา สามารถ (2543) สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทยได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหารูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้เพื่อเป็นต้นแบบแก่ชุมชนท้องถิ่นอื่นๆ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง ซึ่งจากงานวิจัยของมิศรา สามารถ พบว่าในช่วงเวลาที่ทำการศึกษาวิจัยนั้น การท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพานี้ยังเป็นการดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพรงพานี้ จึงมีการจัดประชุมสัมมนากลุ่ม แกนนำ ประกอบด้วย ประธานอบต. กรรมการซึ่งเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆรวมได้ 5 คน ซึ่งการริเริ่มเป็นผลสืบเนื่องมาจากการชนะการประกวดบ้านทรงไทย ประจำปี 2540 ของจังหวัดและการขาดที่พักของนักท่องเที่ยว จึงได้รับการสนับสนุนให้บ้านทรงไทยเป็นที่พักค้างแรมของนักท่องเที่ยวแทนโรงแรมเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านและสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยมีคณะกรรมการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว จำนวนไม่เกิน

6 คน ซึ่งมีสมาชิก 14 ครัวเรือน แต่ในปัจจุบันจากการศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางไม่ได้ขึ้นกับองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง แต่มีการจัดตั้งในรูปแบบชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ซึ่งมีประธานชมรมการท่องเที่ยวซึ่งเคยเป็นอดีตกำนันและประธานอบต. ทำหน้าที่บริหารจัดการ โดยมีสมาชิกเข้าร่วมในปัจจุบัน 21 หลังคาเรือน แหล่งเงินทุนก็เป็นเงินจากรายได้ส่วนตัวของแต่ละครอบครัวลงทุนกันเอง ซึ่งงานวิจัยของมิตรา สามารถพบว่าแหล่งเงินทุนได้มีการใช้งบ อบต. 1.3 ล้านบาท จัดซื้อที่ดิน และอีก 4.4 แสนบาท สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และในปี 2542 ได้รับงบประมาณจาก โครงการ SIF 2.3 ล้านบาท เพื่อปรับปรุงทัศนียภาพบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและสร้าง Home stay จำนวน 4 หลัง ซึ่งปัจจุบันอยู่ในความดูแลของอบต. และไม่ได้ใช้ประโยชน์ เงิน อบต. 18,000 บาท เพื่อปลูกต้นไม้เสริมความสวยงามบริเวณศูนย์บริการฯ และงบมียาชาว่า หมู่ละ 100,000 บาททำทางเดินเท้าและจัดสวนดอกไม้ และอีก 1.2 ล้านบาท สร้างร้านขายของผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวและอื่นๆ การจัดการและการแบ่งภาระหน้าที่กันภายในกลุ่ม คณะกรรมการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกรรมการ อบต. จำนวน 6 คน บริหารจัดการตามข้อบังคับ โดยมีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการอยู่เนืองๆ และยังแบ่งภาระหน้าที่กันไม่ชัดเจน โดยศูนย์กลางอยู่ที่ผู้นำ อบต. การประสานงานกับภายนอกจะมีกำนันเป็นหลัก แต่กรรมการ อบต. ทุกคนสามารถติดต่อถึงกันได้หมด เพราะมีการพบกันที่บ้านของกำนันซึ่งเป็นศูนย์กลางการประสานงานของชุมชน ซึ่งผลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของมิตรา สามารถ ได้พูดถึงบทบาทของผู้นำกลุ่ม มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในชุมชนแห่งนี้เป็นอย่างมาก เพราะสามารถสร้างความ เป็นปึกแผ่นและระดมความร่วมมือจากสมาชิกของชุมชนได้เป็นอย่างดี การมีส่วนร่วมของสมาชิก อื่นๆคล้ายกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อคิดเห็น และการขอความร่วมมือจากผู้นำ ไม่ว่าจะ เป็นการตัดสินใจ ปฏิบัติงานและติดตามผลงานมักเป็นไปตามความคิดเห็นของผู้นำทั้งสิ้น ซึ่งใน ส่วนนี้มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในประเด็นของการมีส่วนร่วมว่า บทบาทของผู้นำชุมชนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการเข้าร่วมการ ท่องเที่ยวของชุมชน แต่ในทางกลับกันบทบาทของผู้นำ ชุมชนก็ทำให้ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ ควร การที่ชาวบ้านเข้ามาร่วมเป็นสมาชิกนั้น ชาวบ้านควรจะได้มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น หรือเกิดการเรียนรู้ในการดำเนินการในด้านต่างๆที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยมีการกระจาย อำนาจในการจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการ รวมทั้งการให้กระบวนการเรียนรู้แก่ชาวบ้าน เพื่อจะได้มีทักษะในการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจมากขึ้น ดังที่นำชัย ทนุผล (2542) ได้กล่าวถึง แนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นจึงเป็นเป้าหมายที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการ พัฒนาที่ยั่งยืนในองค์รวมของระบบความรู้สึกรักเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน มีความรัก

ความหวงแหน มีความรู้สึกพึงพิงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้...ให้โอกาสประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของโครงการหรือทุก กิจกรรมของโครงการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การสำรวจข้อมูลเพื่อวางแผนโครงการ การดำเนินงานโครงการ และการติดตามประเมินโครงการ หากแต่ประชาชนท้องถิ่นขาดความรู้ความสามารถในประเด็นใด ก็ควรดำเนินการฝึกอบรมเสริมความรู้ให้กับคนในท้องถิ่น” ซึ่งจากงานวิจัยของมิตรา สามารถ ได้เสนอแนะให้มีการประชุมอย่างเป็นทางการ เพื่อแสวงหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสวงหานักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรที่จะรองรับภารกิจต่อไปด้วย แต่ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ ไม่มากเกินไปจนกลายเป็นลักษณะของการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะหรือ Mass Tourism ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดมลพิษ ซึ่งการผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางนี้ ไม่มีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว จนบางครั้งสร้างมลพิษทางเสียงทำให้เกิดเสียงดังรบกวนชาวบ้านที่พักอาศัยอยู่ทั่วไป จากเสียงเรือหรือเสียงของนักท่องเที่ยวเองก็ตาม

จากลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวทางของลีลาภรณ์ นาครทรรพ (2539) เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการเรียนรู้จากการศึกษาวิจัย กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการระดมความคิดเห็น การวิเคราะห์วิจารณ์ แต่ข้อค้นพบจากการวิจัยกระบวนการเรียนรู้เป็นการรับฟังข้อชี้แจงจากผู้นำชุมชน และชาวบ้านไม่ตระหนักถึงความเท่าเทียมในการแสดงความคิดเห็น กระบวนการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติจริง มีพลวัตการเรียนรู้ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ หาทางแก้ปัญหา ยกย่องสติปัญญา แต่ชาวบ้านไม่ได้มีโอกาสในการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ เป็นเพียงการเรียนรู้จากการปฏิบัติตามผู้นำชุมชน กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง และหาทางเรียนรู้เพิ่มเติม แต่เมื่อเกิดปัญหาผู้นำชุมชนจะเป็นหลักในการแก้ปัญหา ชาวบ้านจึงไม่เกิดการเรียนรู้ ไม่มีความมั่นใจใน ศักยภาพของตนเองและไม่มีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์แนวราบ การแลกเปลี่ยนความคิดหรือทรัพยากรระหว่างกันกับกลุ่มที่มีแนวคิดเดียวกัน ลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นระหว่างชุมชนอื่นที่มีการจัดการท่องเที่ยวลักษณะเดียวกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ แต่เกิดขึ้นโดยผ่านผู้นำชุมชน

ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นเศรษฐกิจชุมชนนั้น ควรจะต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญ ซึ่งหนึ่งในนั้นที่กรมการพัฒนาชุมชน (2541) ได้มีการพูดถึงคือ “การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจในการจัดการ การพัฒนาทุน การพัฒนาระบบตลาด กระบวนการผลิตและแปรรูป และการจัดการทรัพยากรต่างๆในชุมชน” รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ไร้พรมแดน แก้วสุริยะ ได้กล่าวถึงนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตอนหนึ่งว่า “...เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมจึงเป็นสิ่งสำคัญทั้งในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งจากข้อค้นพบในการวิจัย ชาวบ้านของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางไม่ได้รับกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเท่าที่ควร เช่นกระบวนการเรียนรู้ในการลงทุน การดำเนินการบริหารจัดการ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวในขั้นตอนต่างๆ ก็เกิดขึ้นไม่ชัดเจน หรือในบางส่วนก็ไม่ได้มีส่วนร่วมเลย แต่กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นที่ผู้นำชุมชนเป็นหลัก ซึ่งจากรูปแบบการมีส่วนร่วมตามที่มันัส ศุภลักษณ์ ได้อ้างถึงแนวคิดของ Sumayao นั้นพบว่าการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการมีส่วนร่วมแบบจอมปลอม (pseudo participation) ซึ่งชุมชนจะได้รับข่าวสารและการแจ้งให้ทราบในกระบวนการ แต่ยังขาดอำนาจในการตัดสินใจ การลงมือกระทำ และอำนาจในการบริหารจัดการในส่วนกิจกรรมต่างๆ โดยที่ผู้นำชุมชนยังเป็นผู้ที่มีอำนาจหลักในการบริหารจัดการ ซึ่งผลการวิจัยแย้งกับงานวิจัยของ ยาใจ ศรีวิโรจน์ (2540-2543) ซึ่งได้อ้างถึงไว้ในพิมพ์เขียวการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง โดยประมินทร์ แสนประสิทธิ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่องเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน : กรณีศึกษาหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางว่า “การยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน ชาวปลายโพงพางมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าสู่กระบวนการดำเนินโครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยตั้งแต่เริ่มเตรียมการ การดำเนินกิจกรรมและการปรับปรุงการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้โครงการประสบผลสำเร็จสูงสุดและยั่งยืน” ซึ่งผลการวิจัยที่พบนั้นชาวบ้านยังมีส่วนร่วมน้อย หรือไม่มีส่วนร่วมเลย และในบางกระบวนการในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนยังเป็นการมีส่วนร่วมไม่แท้จริง

จากข้อค้นพบจากผลการวิจัย พบว่าชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชนในเรื่องที่พักคือชาวบ้านจะนำบ้านเข้าร่วมเป็นที่พักให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนนี้ชาวบ้านจะได้รับค่าตอบแทน 100 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ต่อ 1 คืน ส่วนต่อมาก็คือชาวบ้านจะนำเรือเข้าร่วมรับส่งนักท่องเที่ยวโดยจะได้ผลตอบแทนที่หักให้กับคนขับเรือ 20 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และได้จากการล่องเรือชมหิ่งห้อยอีก 300 บาท อีกส่วนคือชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการนำเที่ยวแต่มีอยู่แค่เพียง 3 คน ที่เป็นไกด์ประจำ ซึ่งจะได้ค่าไกด์จากการล่องเรือแม่น้ำแม่กลอง 200 บาท ต่อคน ซึ่งถ้าดูโดยภาพรวมแล้วชาวบ้านยังได้รับรายได้จากการท่องเที่ยวในส่วนน้อยกว่าที่ควร ซึ่งน่าจะมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในลักษณะอื่นมากขึ้นเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่ง

5.2.4 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและผลที่เกิดขึ้น

เมื่อมีการวิเคราะห์ลักษณะของเศรษฐกิจชุมชนตามการจำแนกการเป็นเจ้าของซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน (2541) ได้จำแนกไว้พบว่า การท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพรงยางเป็นลักษณะกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ปัจเจกในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการ ชาวบ้านเป็นเพียงสมาชิกที่เข้าร่วมและได้รับรายได้จากการจัดสรรของผู้นำชุมชน เพราะชาวบ้านมองว่าผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่ดำเนินการทุกอย่างเพียงผู้เดียว ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลย เป็นแต่เพียงสมาชิกในนามเท่านั้น นอกจากนี้ในเรื่องผลประโยชน์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ ดูแลและจัดสรรให้กับชุมชนตามดุลยพินิจของตนเอง ซึ่งการกระจายรายได้สู่ชุมชนยังไม่ยุติธรรม ชุมชนยังไม่ค่อยพอใจในรายได้ที่ได้รับและมีความคาดหวังต่อรายได้ที่มากกว่าเดิม ดังข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวท่านหนึ่งว่า “โอ้เรื่องคุ้มมันไม่คุ้มอยู่แล้ว มีการลงทุนของเจ้าของบ้าน ถ้าเจ้าของบ้านขาย เรามองว่าตรงนี้น้อยเราไม่คุ้มหรอก แต่ O.K. ไม่เป็นไรช่วยๆกันไป ว่างๆเราก็มีเพื่อน แต่ถ้าถามว่าคุ้มไหม ไม่คุ้ม แต่ถ้าถามว่าคิดมากไหม ไม่คิดมาก เราอยู่คนเดียวเสาร์-อาทิตย์ บางทีมันก็เหงา ได้เขามาคุย แลกเปลี่ยนความรู้ก็ O.K. ...ต่ออาทิตย์ราคาประเมินต่อ 1หัวต่ำสุดก็มี 200 คือใน 200เจ้าของบ้านต้องดูแลเขาเรื่องนี้ อาหาร กาแฟ เครื่องอำนวยความสะดวก ผ้าปูที่นอน เตียงนอน ต้องดูแล แต่เรามาถัวเฉลี่ยใจว่า คนมาพักคนมาอะไร รายได้ 100 กับค่าไฟ ค่าอะไร กับค่าใช้จ่าย มันไม่คุ้ม” ซึ่งการกระจายรายได้อันมาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนนั้นจะต้องกระจายอย่างเป็นธรรม พอเพียงแก่ทุกคน ทุกครอบครัวในชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่เน้นความพออยู่ พอกิน ความเป็นอิสระภายในจิตใจ ความจำเป็นในการมี “กระบวนกรากลุ่ม” การพึ่งตนเอง วิธีคิด การคิดเป็นและมีความสุขตามอัตภาพ (สมศรี จินะวงษ์, 2544) ดังนั้นการกระจายรายได้ต่อชุมชนจะต้องให้เกิดความพอเพียง และความพึงพอใจต่อชุมชนด้วย

จากที่มีผู้กล่าวถึงเศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า “เศรษฐกิจชุมชน เป็นเรื่องของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งอยู่แบบชุมชนไม่ได้ อยู่แบบปัจเจกชน ทั้งนี้เพราะความสัมพันธ์ของปัจเจกชนนั้นมิได้มีเฉพาะมิติที่เป็นความสัมพันธ์กับตลาดเท่านั้น แต่มีความสัมพันธ์ต่อครอบครัวและชุมชนในมิติอื่นๆ ที่การวิเคราะห์จากเศรษฐกิจระบบตลาดแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ เพราะในสังคมไทยชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของไทยมาช้านาน เป็นรากฐานของชีวิตและสังคมของประเทศชาติ” (อภิรักษ์ พันธเสน, 2542: 9-14) “ขบวนการสู่แนวโน้มวิถีที่พึ่งตนเองมากขึ้นของชุมชน เศรษฐกิจและชุมชนท้องถิ่นต่างๆ นั้นหมายถึงการสร้างความแกร่งให้กับชุมชนท้องถิ่น ทั้งในเรื่องความมั่นใจกับวัฒนธรรมของเขา และความสามารถทางเศรษฐกิจและการพึ่งพาตนเองได้ หรืออีกนัยหนึ่ง ผ่านขบวนการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมชุมชนและเศรษฐกิจพึ่งตนเอง จุดมุ่งหมายหลักก็เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ และเศรษฐกิจระดับชุมชนเอาตัวรอดได้และเจริญรุ่งเรืองภายในบริบทของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์” (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2541: 88) และจากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เนื่องจากผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชน ไม่ได้สร้างรายได้ในระดับที่มีความพอเพียงต่อชุมชน และไม่มีการจัดการส่วนแบ่งผลกำไรไปสู่การอนุรักษ์ท้องถิ่น ชุมชนไม่เกิดความเข้มแข็งในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมดังกล่าว ไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และไม่เล็งเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านตนเอง รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้ไม่ได้สร้างความเข้มแข็งในการร่วมกลุ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ ของสมาชิกในชุมชน และไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพทางความคิดของคนในชุมชน อันเนื่องมาจากบทบาทของผู้นำชุมชนที่มีความคิดก้าวหน้าในการพัฒนาและด้วยเป็นผู้ที่บุกเบิกก่อตั้งชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางขึ้น จึงเป็นผู้บริหารจัดการการท่องเที่ยวเองในทุกเรื่อง ทุกขั้นตอนจนอาจดูเหมือนชาวบ้านขาดอำนาจและโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนเอง ซึ่งตามคำกล่าวของณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2541: 146) ว่า “ธุรกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยพิจารณาว่าชุมชนแต่ละชุมชนนั้นจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร...สุดท้ายคือจะต้องให้มีการกระจายอย่างเสมอภาคหรือตามสัดส่วนหุ้นที่สมาชิกถือครอง การกระจายนั้นเป็นการกระจายทั้งในรูปของรายได้ เงินปันผล ความรับผิดชอบ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ หรืออาจกล่าวได้ว่า ธุรกิจชุมชนนั้นเป็นการดำเนินธุรกิจในลักษณะ ทุนนิยมก้าวหน้า แต่เน้นการกระจายความเสมอภาคตามลักษณะ สังคมนิยม นั่นคือ เน้นการมีส่วนร่วม การกระจายจ่ายปัน และความเสมอภาค”

จากผลการวิจัยในเรื่องผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่า ผลดีทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นต่อชุมชนนั้นไม่เด่นชัด เป็นเพียงรายได้ที่ชุมชนได้รับจากการจัดสรรโดยผู้นำ ส่วนผลทางเศรษฐกิจในด้านอื่นๆไม่เกิดเพิ่มขึ้น ไม่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น อาชีพที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านเป็นเพียงอาชีพเสริม วิถีในการผลิตเปลี่ยนไป และภาระค่าใช้จ่ายของชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนในด้านสังคม ความร่วมมือของชุมชนที่เคยเกิดขึ้นกลับลดน้อยลง ซึ่งในอดีตเคยมีการรวมกลุ่มทางอาชีพแต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว “รวมกลุ่ม มันมีแต่เดี๋ยวนี้มันเล็ดหมดแล้ว มันไม่ค่อยมีคนไปทำ เขาไม่ค่อยได้สน...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน, 18 ธันวาคม 2546) แสดงให้เห็นถึงความเป็นชุมชนที่น้อยลง กลายเป็นปัจเจกชนมากขึ้น การพึ่งพาอาศัยกันไม่ค่อยพบเห็น แต่ความมีอัตตาศัยของ ชุมชนยังโดดเด่น และจากการที่มีท่องเที่ยวชุมชนที่เข้าร่วมเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น จิตสำนึกในการอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมมีมากขึ้นแต่ก็เฉพาะในกลุ่มคนที่ได้เข้าร่วมการท่องเที่ยวของชุมชนเท่านั้น “คนที่ไม่ได้เข้าโครงการ... เพียงแต่เคยมาพูดให้เราฟังว่าบางทีอย่างหน้าบ้านเราไม่ได้เข้าโครงการ หน้าบ้านเรามีต้นลำพู มีหิ้งห้อยเกาะเยอะ นักท่องเที่ยวก็จะพาจอดเรือดูหิ้งห้อย นักท่องเที่ยวชอบก็กรี๊ด หรือมีเสียงสนทนาดัง สุนัขที่อยู่ตามบ้านเค้าอยู่ก็จะเห่า เจ้าของบ้านก็เกิดรำคาญ ก็โกรธ ทีนี้เราไม่เห็นได้อะไรด้วยทำไมเราต้องมาเดือดร้อนตรงนี้ ตัดต้นลำพูทิ้งซะ ก็เลยหิ้งห้อยมันก็บินไปเกาะที่อื่น เรายังเสียดายเลย ตอนนั้นช่วงที่เรายังไม่ได้เข้าโครงการ เรายังเสียดายแทน เราก็ไม่ได้ประโยชน์ตรงนั้น เรายังเสียดายว่าไฮไฮ สวย หายากตรงนี้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน, 6 กันยายน 2546) ในส่วนของการคงอยู่ของการท่องเที่ยวนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่อยากให้มีโอกาสทำต่อไป แต่ถ้าไม่มีกิจกรรมนี้ก็ไม่ได้เดือดร้อนเพราะแต่ละบ้านก็จะมีอาชีพหลักของตนเองอยู่แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาวสวน

ผลการวิจัยที่ได้พบว่ารูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงพง เป็นกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องที่ผิดทิศทาง เนื่องจากขาดกระบวนการในการส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชนที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของชุมชน ขณะที่ปัจจัยที่เป็นต้นทุนเป็นสิ่งที่อยู่ในชุมชน เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง แต่ชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควร และไม่ได้มีการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ในเชิงธุรกิจให้กับชุมชน “เคยถามกันว่าไม่พาลูกบ้านไปดูงานบ้างหรือ เคื่อบอกว่า เราดีอยู่แล้ว อิมตัวแล้ว เราก็อยากไปบ้างเนอะ ไม่พาละ ความประทับใจ... เขาเป็นกันเองกับเรา เขาก็ดี ๆ กับเรา แก้ไขพัฒนา น่าจะมาตรวจ น่าจะมาเอาแขนัดเจอกัน ปีหนึ่ง หรือสักครั้งหนึ่ง เทศกาลปีใหม่ หรือสงกรานต์น่าจะเรียกลูกบ้านประชุม เราคุยกันมีข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง ไม่มีเลย ต่างอยู่ ถ้าได้เงินมาสนับสนุน เราก็จะพัฒนาขึ้นได้ ทีนี้ถ้าเกิดเราทำอะไรไปตอนนี้ ไม่รู้ว่าจะwork จะbloom แค่นี้ ถ้าเกิดเราทำไประยะยาว อยากให้มีต่อไปจะได้ไม่เหงา เด็กรุ่นใหม่ เคื่อก็ไม่ทำ เคื่อก็จะมาขอทำท่องเที่ยว

เที่ยวอย่างเดียว คงไม่ได้รายได้ไม่ประจำ ในความรู้สึกของพี่ อยากให้มีระบบชัดเจน ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน, 20 สิงหาคม 2546) ผู้นำชุมชนเป็นเพียงผู้ที่ได้มีการเรียนรู้และมีส่วนร่วมหลักในกิจกรรมดังกล่าว ดังนั้นในอนาคตกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจึงไม่มีความยั่งยืน เนื่องจากสมาชิกในชุมชนไม่มีการเรียนรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมดังกล่าวให้มีต่อไป และมีการถ่ายโอนอำนาจในการบริหารจัดการโดยเครือญาติของผู้นำ ลักษณะดังกล่าวจึงไม่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพื่อชุมชนแต่เป็นธุรกิจส่วนตัวไปในที่สุด ...สำหรับที่ปลายโพงพง ผู้นำปลายโพงพงเป็นแบบ one man show ทำเองทุกอย่าง บริหารจัดการ ประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงาน ปัญหาข้อเสียคือ เม็ดเงิน ชาวบ้านไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียง...รายได้ 80% อยู่ที่กำนัน ชาวบ้านได้น้อย แต่ชาวบ้านก็ไม่กล้า อาจเพราะผู้นำเป็นลักษณะผู้นำชุมชนมาก่อน เพราะริเริ่มตอนที่กำนัน...การบริหารจัดการเองหมด แต่เพราะเขาเป็นคัมภีร์เริ่ม ตอนแรกชาวบ้านไม่เห็นด้วย กำนันก็ทำของแกลไป พอตอนหลังคนรู้จักมากขึ้น...รูปแบบการจัดการอาจเริ่มแบบไหนก็ได้ one man หรือ Team work ก็ได้ แต่กระบวนการพัฒนาต่อจากนั้นต้องมีรูปแบบคณะกรรมการเพื่อถ่ายโอนอำนาจ...ลักษณะเลยกลายเป็น mass tourism แทนที่กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว กำนันเก็บเป็นค่าหัว จัดเป็นโต๊ะอาหารเหมือนโต๊ะจีน ทำให้น้ำใจคนชนบทหายไป กลายเป็นธุรกิจส่วนตัว เป็นเจ้าของเดียว ในการพัฒนามันไม่ควรจะพัฒนาอะไรแล้ว เพราะว่ามันพัฒนาไม่ได้แล้ว มันเป็นของเขาไปแล้ว ไม่มีการป้องกัน ไม่มีการให้ความรู้ชาวบ้าน เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นลักษณะการทำตามผู้นำ คือการเริ่มต้นมันจะเริ่มอย่างไรก็ได้ แต่กระบวนการพัฒนามันผิดทาง กำนันควรถ่ายโอนอำนาจ ตอนนี้นั้นเลยไม่เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว (สัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 29 มกราคม 2547) ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่สะท้อนถึงกระบวนการในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

5.2.5 บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องของการท่องเที่ยวคือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยซึ่งได้มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ 14 แผนงานนั้น จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงยังมีอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงน่าจะมีการดำเนินการและเข้ามาช่วยเหลือให้การท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและเกิดกระบวนการพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจชุมชน โดยช่วยเหลือในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม การบูรณะฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมโทรม การให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิต

สำนักด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยวและท้องถิ่นที่มีการจัดการท่องเที่ยว การส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวทั้งในด้านสาธารณูปโภค การส่งเสริมการตลาด และการนำเที่ยว ส่งเสริมด้านการลงทุน และการติดตามประเมินผล ซึ่งที่ผ่านมาภาครัฐยังไม่ได้ส่งเสริมในเรื่องดังกล่าวอย่างเต็มที่ เช่นที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงชาวบ้านที่เข้าร่วมยังต้องลงทุนกันเองในการพัฒนาปรับปรุงและจัดซื้อสิ่งจำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว หรืออย่างน้อยภาครัฐน่าจะมึบทบาทในการกำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เหมาะสม และส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมมากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะมีการติดตามผลประเมินผลจากทั้งชาวบ้านที่เข้าร่วมและนักท่องเที่ยวเพื่อรับทราบปัญหาและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างยั่งยืนและเป็นไปในทางที่ดีควรจะเป็น

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในส่วนของข้อเสนอแนะ ได้ทำสรุปประโยชน์ของงานวิจัยซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ และ 5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปสำหรับผู้สนใจหรือทำการวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกับงานวิจัยนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยที่ได้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ ในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงและชุมชนอื่นๆ ดังนี้

- *กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม*

- 1) จากผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องมีการให้ชาวบ้านร่วมมีกระบวนการเรียนรู้ในการร่วมคิด ร่วมทำ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนและ ส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้ในเชิงธุรกิจมากขึ้น และมีกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีการพาชาวบ้านไปศึกษาดูงานในชุมชนอื่นที่มีการจัดกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนในลักษณะเดียวกัน หรือมีการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอันจะเป็นต้นทุนที่สำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน รวมทั้งให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างแท้จริง เช่น ในการบริหารจัดการ การจัดสรรรายได้ ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น ในการตัดสินใจต่างๆที่จะเป็นผลประโยชน์โดยรวมของชุมชน โดยมี การกระจายอำนาจในรูปแบบของคณะกรรมการและสมาชิกของชมรม เนื่องจากที่ผ่านมาการ

ดำเนินการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางไม่เป็นไปในทิศทางที่ควรจะเป็น เพราะศูนย์กลางการบริหารจัดการยังอยู่ที่ผู้นำชุมชนมากเกินไป ชาวบ้านมีส่วนร่วมน้อยเกินไป และการส่งเสริมในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ยังมีมากพอ ดังนั้นการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม จึงจะต้องให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม โดยผู้นำชุมชนควรมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ และในทุกๆขั้นตอนของการจัดการท่องเที่ยวตั้งแต่การวางแผน การวางแผนเป้าหมาย การจัดกิจกรรม การตัดสินใจต่างๆ การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การประชาสัมพันธ์เป็นต้น การประเมินและรับทราบผลการดำเนินการทุกระยะ หรือมีการระดมความเห็นจากหลายๆส่วน และส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แก่ชาวบ้านให้มากขึ้น ให้ชาวบ้านตระหนักในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน และมีแนวทางที่จะใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวเพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเอง ครอบครัวและชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ในที่สุด

2) ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องของทรัพยากรสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่สำคัญของท้องถิ่นต่อการจัดการท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การให้ความรู้ในเรื่องของการประหยัดพลังงาน และการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อช่วยในการลดต้นทุนกับชาวบ้านและชุมชน เช่น ใช้พืชผักที่มีในท้องถิ่นมาปรุงอาหาร และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และประโยชน์ที่จะเกิดกับชาวบ้านและชุมชน รวมทั้งการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ความสามารถของชาวบ้าน โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น พาไปศึกษาดูงาน หรือจัดวิทยากรมาฝึกอบรม เพื่อให้ชาวบ้านมีความรู้ในการบริการนักท่องเที่ยวที่เหมาะสมและช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการให้เป็นที่ยอมรับ

3) ชาวบ้านควรได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อให้เกิดความสามัคคีของชุมชน เช่น เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้นำผลผลิตจากสวน หรือทำอาหารขายแก่นักท่องเที่ยว หรือชักชวนแม่ค้าให้มาขายเป็นลักษณะของตลาดน้ำ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีการรวมกลุ่มทางอาชีพ หรือส่งเสริมในการเรียนรู้ด้านอาชีพเพื่อผลิตสินค้าหรือของที่ระลึกออกมาจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านอีกทางหนึ่ง

4) เนื่องจากอุปสรรคที่ทำให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมได้น้อย คือชาวบ้านที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มีอายุมาก ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงควรกระตุ้นและชักชวนให้คนในวัยหนุ่มสาวเข้ามา ร่วมมากขึ้น ถึงแม้ว่าแต่ละคนจะมีงานประจำก็ตาม แต่อย่างน้อยก็มีส่วนร่วมในการระดมสมอง ทางความคิดเห็นต่างๆที่ดี โดยชี้ให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยวและประโยชน์ทาง ด้านเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นแก่ครอบครัวและชุมชน หากมีการพัฒนาที่เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ และให้ ความรู้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ในหนทางที่จะสร้างอาชีพและรายได้ให้กับเขาได้ โดยต้องประสานความร่วมมือจากภาครัฐที่จะสามารถช่วยเหลือในบางส่วนนี้ได้ และมีการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่างชุมชนให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทัศนะและความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา เศรษฐกิจของท้องถิ่นต่อไป

5) ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีการสร้างแหล่งการเรียนรู้โดยการใช้อนุรักษ์ การท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวและทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น มีการจัดทำป้ายเพื่ออธิบายลักษณะของต้นลำพู การ จัดทำป้ายอธิบายวัฏจักรชีวิตของหิ่งห้อยและลักษณะการท่องเที่ยวของชุมชนที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว แม้กระทั่งจุดที่ให้นักท่องเที่ยวชมการทำน้ำตาลมะพร้าว ควรมีการจัดทำเป็นแผนผัง อธิบายกระบวนการในการผลิตดังกล่าวด้วย เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับเป็นแหล่งการเรียนรู้ของ ชุมชนเองและเป็นประโยชน์สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะได้รับความรู้จากการท่องเที่ยวกลับไป

- การพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

6) ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา เศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเพื่อ แก้ไข หรือปรับเปลี่ยนทิศทางของการพัฒนาที่จะสามารถป้องกันผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงที่เป็น ผลเสียต่อชุมชนอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ผลภาวะต่างๆที่กระทบต่อชุมชนไม่ให้เกิดขึ้น หรือแก้ไขให้ลดลง รวมถึงกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ชาวบ้านควรที่จะได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมตั้งแต่การวาง แผนโครงการ การจัดการท่องเที่ยวในทุกขั้นตอน การบริหารจัดการ การประชุมติดตามผล เพราะ กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านจะเกิดขึ้นได้จากการได้มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ควร จะส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รับความรู้ตั้งแต่ในเรื่องของความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการท่องเที่ยวใน ลักษณะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และในเรื่องของระบบนิเวศ ความรู้ในเรื่องของการ อนุรักษ์และจิตสำนึกที่ดีต่อทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน และวิธีการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และในแง่ของการมีส่วนร่วมนั้นควรให้ความรู้และส่งเสริมให้ชาวบ้านได้รู้จักนำผลิตผลที่มีอยู่ของ

แต่ละคน หรือสนับสนุนการสร้างงานให้มีการฝึกอาชีพในท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านนอกเหนือจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ จัดให้ชาวบ้านได้รับการฝึกอบรมในเรื่องของการนำเที่ยว หรือจัดเป็นสวนเกษตรเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าชมและซื้อผลผลิตของชาวบ้าน เป็นผลประโยชน์ต่อชาวบ้านทางด้านเศรษฐกิจ

ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้นในทุกทางที่สามารถกระทำได้ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นบทบาทสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอันเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งในความเป็นจริงนั้นยังถือว่าชาวบ้านยังมีส่วนร่วมน้อยและไม่ได้รับการส่งเสริมในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ในการสร้างงานจากการท่องเที่ยว รายได้ที่ชาวบ้านได้จากการท่องเที่ยวยังเป็นส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งการมีส่วนร่วมที่สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านนั้นมีเพียง การนำบ้านเข้ารับนักท่องเที่ยว 100 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน ต่อ 1 คืน และจากการนำเรือเข้าร่วมซึ่งจะได้ 20 บาทต่อนักท่องเที่ยว 1 คน และจากการล่องเรือดูหิ้งห้อยอีกเที่ยวละ 300 บาท เท่านั้น ในแต่ละบ้านนั้นก็ต้องมีค่าใช้จ่ายในเรื่องของค่าน้ำ ค่าไฟ การลงทุนในการซื้อของใช้ที่จำเป็น เช่นที่นอน หมอน มุ้ง ของกินต่างๆ รวมทั้งของใส่บาตร ที่ต้องเตรียมให้กับนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งในส่วนของรายได้ที่ชาวบ้านได้รับนั้นยังมีอัตราส่วนน้อย ซึ่งถ้าจะให้ชาวบ้านมีรายได้มากขึ้น ก็ควรชักชวนให้ชาวบ้านได้เข้าร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนให้มากขึ้น เช่น นำสินค้าและผลผลิตมาขาย หรือให้ชาวบ้านเพิ่มหน้าที่ในการทำอาหารเลี้ยงนักท่องเที่ยว และจัดสรรรายได้ให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยสรุปทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยวจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบซึ่งควรมีแนวทางดังนี้

แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจากการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ควรปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมและเป็นไปตามที่ได้มีการประชาสัมพันธ์ไว้กับนักท่องเที่ยว เช่น จากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวบางส่วนที่อยากให้อัดที่พักรถที่เป็นบ้านทรงไทยให้กับนักท่องเที่ยว เนื่องจากกิจกรรมที่มีความโดดเด่นที่ทางหมู่บ้านได้โฆษณาไว้คือการพักบ้านทรงไทยร่วมกับชาวบ้าน แต่นักท่องเที่ยวบางคน บางกลุ่มได้พักบ้านที่เป็นลักษณะบ้านสมัยใหม่ ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับความต้องการและจุดมุ่งหมายในการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยว ดังนั้นจึงควรมีการถามความสมัครใจกับนักท่องเที่ยวก่อนในกรณีที่จะจัดให้นักท่องเที่ยวไปบ้านที่ไม่ใช่บ้านทรงไทย เพราะนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่นี้ส่วนใหญ่จะมีจุดมุ่งหมายในการมาเที่ยวโดยอยากพักบ้านทรงไทยร่วมกับชาวบ้าน อยากเห็นวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแท้จริง

และสิ่งที่เป็นจุดโดดเด่นของการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางก็คือบ้านทรงไทยนั่นเอง

7) ชุมชนควรมีการกำหนดมาตรการในการป้องกันมลพิษ และการกำจัดมลพิษที่เกิดขึ้นให้มีมาตรฐานเหมือนกันในชุมชน โดยมีการประเมินผลจากนักท่องเที่ยวและจากภายในชุมชนด้วยกันเองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

8) ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวควรมีการจัดทำใบความรู้หรือคู่มือการท่องเที่ยวในเรื่องประวัติความเป็นมาของกิจกรรมและสถานที่ต่างๆที่บริการกับนักท่องเที่ยว ความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนเอง รวมทั้งแผนที่แสดงเส้นทางต่างๆในพื้นที่ในแต่ละสถานที่เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยวและเป็นประโยชน์ในแง่ของความรู้ที่นักท่องเที่ยวพึงจะได้นับจากการมาท่องเที่ยว

9) ชุมชนควรมีการจัดตั้งกองทุนในการระดมทุน และจัดสรรเงินปันผลให้กับสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวทุกคนอย่างยุติธรรม โดยอยู่บนพื้นฐานความพึงพอใจของสมาชิกทุกคนด้วย ทั้งนี้ควรจัดสรรเงินเพื่อเป็นการตอบแทนให้กับท้องถิ่น ในการบำรุงรักษา ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย

10) การจัดรูปแบบที่พักแบบ Home stay นั้นควรปรับปรุงให้เป็น Home stay ที่สมบูรณ์แบบ โดยให้นักท่องเที่ยวได้พักที่บ้านทรงไทยและเจ้าของบ้านจริงๆ ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสคลุกคลี และใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้าน มีส่วนร่วมกับชาวบ้านทั้งในเรื่องของการกินอาหารและสภาพชีวิตที่แท้จริง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์จากวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชาวบ้าน เกิดความประทับใจและตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยซึ่งเป็นเป้าหมายของการพักแบบ Home stay ที่แท้จริง และชาวบ้านยังได้มีรายได้เพิ่มจากการจัดสรรในเรื่องอาหารให้กับชาวบ้านด้วยจึงจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชาวบ้านได้มากขึ้น

11) ชุมชนควรจัดทำแบบประเมินความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวและแจ้งให้กับสมาชิกได้รับทราบ ซึ่งข้อมูลจากนักท่องเที่ยวนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการนำมาปรับปรุงและแก้ไข หรือเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุดต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยือนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

- บทบาทของรัฐต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพาง

12) รัฐบาลในฐานะผู้ส่งเสริมและสนับสนุน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เองหรือจากทางจังหวัดเอง ควรเข้ามาดูแลให้การดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นไปอย่างราบรื่น ในเรื่องของการให้ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่ชาวบ้าน เช่น การฝึกอาชีพ และเงินลงทุนให้กับชาวบ้าน การพัฒนาในเรื่องของสาธารณูปโภคที่จำเป็น และจะต้องเข้ามาช่วยเหลือให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน รวมทั้งต้องมีการประเมิน ตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเพื่อการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

- ประโยชน์ในเชิงนโยบาย

13) ในระดับท้องถิ่น งานวิจัยนี้จะเป็นตัวอย่างแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนอื่นๆ และเป็นบทเรียนในสิ่งที่ดีควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง และเกิดกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่องจากการริเริ่ม เริ่มต้น ในทิศทางที่ดีควรจะเป็นเพื่อประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่นและชาวบ้านโดยส่วนใหญ่และป้องกันกระบวนการที่จะนำไปสู่ผลเสียต่อชุมชน สำหรับชุมชนอื่นที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน

14) ในระดับชาติ งานวิจัยนี้จะเป็นข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในระดับประเทศในท้องถิ่นต่างๆ ที่มีปัจจัยเอื้ออำนวยให้เกิดการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวของชุมชนขึ้น เพื่อสนองต่อนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่เน้นให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชนให้มีความเข้มแข็ง สามารถที่จะสร้างรายได้ในท้องถิ่น พึ่งพิงตนเองได้ ช่วยยกระดับการเรียนรู้ของชาวบ้าน ให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ ชุมชน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองได้ และความเข้มแข็งในระดับชุมชน อันจะนำไปสู่การยั่งยืนของเศรษฐกิจระดับชุมชนและระดับชาติในที่สุด และเป็นการสนองต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจแบบพอเพียงด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไปในอนาคต

1) จากการศึกษางานวิจัยที่ศึกษาในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่ากระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรมีการทำวิจัยในชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จ เปรียบเทียบกับชุมชนที่ไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์กระบวนการและปัจจัย เพื่อให้เห็นกระบวนการการพัฒนาและปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

2) เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว ทำให้ขาดข้อมูลในเชิงปริมาณที่เป็นดัชนีชี้วัดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพาง เช่น รายได้ของชาวบ้านที่ได้รับ ค่าใช้จ่ายต่างๆที่ต้องเสียไป เป็นต้น ดังนั้นในการทำวิจัยต่อไปควรมีการเก็บข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณที่สามารถเป็นดัชนีชี้วัดที่ชัดเจนในเรื่องผลกระทบที่ชุมชนได้รับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในด้านต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อม

3) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยในเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมผู้นำชุมชน ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน แต่ในช่วงเวลาดังกล่าวระหว่างเก็บข้อมูลไม่มีรูปแบบของการเรียนรู้ในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงไม่เห็นกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดของชุมชน ดังนั้นการศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในอนาคต ควรจะได้มีโอกาสในการศึกษาร่วมกับการสังเกตลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ และรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริงจากหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยหรือจากชุมชนอื่นที่มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

4) ควรมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมให้กับชุมชนเพื่อนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

- 5) ควรมีการทำวิจัยในเรื่องของการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าชุมชนจะสามารถพัฒนากิจกรรมใดได้บ้างจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจกับชุมชน
- 6) ควรมีการทำวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลของชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆเป็นหมวดหมู่ ในแต่ละภาค และโดยรวมทั้งหมดของประเทศ เพื่อประโยชน์ในการเป็นดัชนีในการค้นหาแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนต่างๆได้ง่ายขึ้น
- 7) เนื่องจากการเปรียบเทียบในเรื่องของข้อกำหนดของที่พักในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศพบว่าหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางยังขาดในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและประหยัดพลังงาน ดังนั้นจึงควรมีการทำวิจัยในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อช่วยในการประหยัดพลังงานและลดต้นทุน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและที่พักอาศัยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อประโยชน์ของชุมชนต่อไป